

Asia: VN/35729/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi sosiaalihoitolain ja siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Taustatiedot lausunnonantajalta

Edustan

Hyvinvointialue, Helsingin kaupunki tai HUS

Lausunnonantajan lausunto

1 Onko ehdotus kokonaisuudessaan kannatettava?

Osittain kyllä

Perustelut tiiviisti esityksen kannatettavuudesta?

Keski-Suomen hyvinvointialue pitää sosiaalihuollon palvelurakenteiden selkiyttämistä, sosiaalihuollon toiminnassa ja kirjaamisessa ilmenevien päällekkäisyyksien poistamista ja asiakasprosessien sujuvoittamista lähtökohtaisesti kannatettavina hallituksen esityksen tavoitteina. Esityksen kannatettavuutta on kuitenkin arvioitava kokonaisuutena myös suhteessa palvelujen tosiasialliseen saatavuuteen, henkilöstöressurssien riittävyteen ja sosiaalihuollon asiakkaiden yhdenvertaiseen asemaan. Henkilöstöressurssien riittävyden näkökulmasta esitys jää ristiriitaiseksi. Se on toisaalta oikeasuuntainen palauttaessaan sosiaalihoitoa palvelukeskeisyydestä tosiasialliseen sosiaalihuollon ammatilliseen työhön vahvistamalla sosiaalityön ja sosiaalihoitojen merkitystä, mutta huomioitavaa on, että sosiaalihuollon kansallista rahoitusta samanaikaisesti merkittävästi heikennetään. Sosiaalihoitolakiin esitetyillä muutoksilla katsotaan olevan merkittäviä vaikutuksia sosiaalipalveluiden järjestämisvastuuseen, sosiaalihuollon asiakkaiden asemaan ja perustuslain turvaamiin riittäviin sekä välttämättömiin sosiaalipalveluihin.

Keski-Suomen hyvinvointialue edelleen toteaa, että erityisesti sosiaalityön ja sosiaalihoitojen roolien tarkentaminen työikäisten palveluissa ensisijaisiksi palveluiksi on kannatettavaa. Kokonaisuus on kuitenkin ristiriitainen, koska kuntouttavan työtoiminnan, sosiaalisen kuntoutuksen sekä sosiaalihoitolain mukaisen työtoiminnan lakkauttaminen ja niiden korvaaminen uudella palvelulla tapahtuu samanaikaisesti merkittävien sosiaalihoitoon kohdentuvien säästötavoitteiden kanssa.

Ikääntyneiden asiakasohjauksen ja gerontologisen sosiaalityön osalta Keski-Suomen hyvinvointialue katsoo, että lakiesitys sisältää joitakin sosiaalihuollon toteuttamista selkiyttäviä muutoksia. Samalla hyvinvointialue arvioi, että esitys ei sisällä ikääntyneiden asiakasohjauksen työtä olennaisesti keventäviä tekijöitä. Päinvastoin kokonaisuuteen sisältyy myös uusia velvoitteita, kuten psykososiaalisen tuen järjestäminen, mikä voi lisätä työmäärää ja resurssitarvetta. Jatkovalmistelussa on tärkeää varmistaa, että ikääntyneiden palvelujen erityispiirteet tunnustetaan riittävästi ja että sääntelyn vaikutukset asiakasohjaukseen ja gerontologiseen sosiaalityöhön arvioidaan realistisesti.

2 Vastaavatko ehdotukset esityksen tavoitteita?

Osittain kyllä

Perustelut tiiviisti esityksen tavoitteista?

Keski-Suomen hyvinvointialue toteaa, että esityksen tavoitteet ovat kannatettavia, mutta tavoitteisiin pääseminen edellyttää vaikutusten nykyistä huolellisempaa arviointia sekä sääntelyn täsmentämistä erityisesti palveluiden järjestämiseen liittyvän velvoittavuuden ja käytännön toimeenpanon osalta. Ilman riittävän laajaa vaikutusten arviointia on olemassa riski, että uudistuksen tavoitteet eivät toteudu tarkoitetulla tavalla ja palvelujen saatavuus sekä vaikuttavuus heikkenevät. Uudistuksen vaikutuksia tavoitteisiin pääsemiseksi tulisi tarkastella huomioiden myös sosiaaliturvaan, lastensuojeluun ja työllisyyteen kansallisesti toteutetut ja suunnitellut mittavat muutokset.

Keski-Suomen hyvinvointialue arvioi, etteivät esityksen mukaiset toimenpiteet vähennä tarvittavaa sosiaalihuollon henkilöstömäärää siinä suhteessa, että hyvinvointialueen sosiaalihuollon henkilöstöresursseista voitaisiin saavuttaa esityksen tavoitteena olevat säästöt. Hyvinvointialue katsoo esityksen vaativan sosiaalihuollon ammatillisen asiantuntijatyön resurssin kohdentamista uudelleen sosiaalihuollon palvelutehtävien sisällä ja kesken.

Lisäksi siirtymäaikataulu arvioidaan liian lyhyeksi tavoitteisiin pääsemisen osalta huomioiden esimerkiksi palveluihin, asiakaskirjauksiin ja tietojärjestelmien kehittämiseen esitettävien muutosten toimeenpano.

3 Lausuntopalaute luvusta 1, onko erityistä tukea tarvitsevaa asiakasta koskeva pykäläesitys 5 a § kannatettava?

Kyllä

Perustelut tiiviisti esityksen kannatettavuudesta?

Keski-Suomen hyvinvointialue pitää sosiaalihuoltolakiin ehdotettua 5 a §:ää kannatettavana, koska se selkeyttää erityistä tukea tarvitsevan asiakkaan määrittelyä ja vahvistaa sosiaalihuollon asiakkaiden yhdenvertaista kohtelua. Hyvinvointialue kuitenkin katsoo, että sääntelyn soveltamisalaa, käsitteellisiä rajauksia ja perusteluja tulee edelleen täsmentää, jotta toimeenpano olisi ennakoitavaa, alueellisesti yhdenmukaista ja käytännössä toimivaa.

Keski-Suomen hyvinvointialue pitää tärkeänä, että jatkovalmistelussa selvennetään ehdotetun säännöksen vaikutuksia henkilöstön työnjakoon, sosiaalityön kohdentumiseen ja asiakkaan oikeuteen saada riittävä sosiaalihuollon asiantuntijan työ tuekseen. Lisäksi tulee täsmentää

säännöksen soveltumista eri asiakasryhmiin, erityisesti vammaisiin lapsiin sekä iäkkäisiin asiakkaisiin, jotta lain toimeenpanossa ei synny tulkinnanvaraa eikä asiakkaiden asemaa heikentäviä käytäntöjä.

4 Lausuntopalaute luvusta 2, onko erillinen hyvinvoinnin edistämistä koskeva 10 a § kannatettava?

Kyllä

Perustelut tiiviisti esityksen kannatettavuudesta?

Keski-Suomen hyvinvointialue pitää ehdotettua 10 a §:ää kannatettavana. Hyvinvoinnin edistämisen vahvistaminen osana sosiaalihuoltoa on tärkeä ja perusteltu tavoite. Ehdotettu sääntely edellyttää kuitenkin täsmentämistä, jotta sen suhde hyvinvointialueen muuhun sosiaalihuollon järjestämistä vastuuseen, palveluihin ja käytännön toimeenpanoon on riittävän selkeä.

Keski-Suomen hyvinvointialue kiinnittää huomiota siihen, että pykälän sanamuoto jää vielä osin yleisluonteiseksi ja tulkinnanvaraiseksi. Säännöksestä ei käy riittävän selvästi ilmi, tarkoittaako hyvinvoinnin edistäminen hyvinvointialueelle erillistä velvollisuutta järjestää uusia palveluja väestö- ja yhteisötasolla vai tuleeko hyvinvoinnin edistäminen ymmärtää sosiaalihuollon toteuttamista ohjaavana yleisenä periaatteena. Jos tarkoituksena on säätää erillisestä järjestämistä vastuusta väestö- tai yhteisötasolle, tulisi myös näiden toimien sisältöä, kohdentumista ja oikeudellista perustaa täsmentää. Pykälän muotoilu olisi perusteltua selkeyttää myös siten, että hyvinvoinnin edistäminen väestö-, yhteisö- ja yksilötasolla on sosiaalihuollon toteuttamista ohjaava periaate, jota sovelletaan kaikessa sosiaalihuollon toiminnassa esimerkiksi rakenteellisen sosiaalityön keinoin. Tässä tilanteessa pykälä olisi kannatettavaa yhdistää vahvemmin rakenteellisen sosiaalityön määrittelyyn.

Lisäksi Keski-Suomen hyvinvointialue pitää tärkeänä, että pykälän perusteluissa mainittu vaatimus vaikuttavien toimien käytöstä kytketään nykyistä vahvemmin sosiaalihuollon tietopohjan, arviointimenetelmien ja tutkimuksellisten rakenteiden kehittämiseen. Sosiaalihuollon vaikuttavuustutkimuksen sekä arviointi- ja suositustoiminnan rakenteet, menetelmät ja kansalliset ohjeistukset ovat vielä osin puutteellisia, mikä haastaa vaikuttavien hyvinvointia edistävien toimien tunnistamista, vertailua ja käyttöönottoa. Tämän vuoksi kansallisesti tulee vahvistaa sosiaalihuollon vaikuttavuustiedon tuotantoa ja hyödyntämistä, jotta hyvinvointialueilla on tosiasialliset edellytykset toteuttaa säännöstä yhdenmukaisesti ja yhdenvertaisesti.

5 Lausuntopalaute luvusta 3 - sosiaalityö ja sosiaaliohjaus: Ovatko ehdotukset selkeitä ja toteutettavissa olevia?

Osittain kyllä

Perustelut tiiviisti?

Keski-Suomen hyvinvointialue katsoo, että sosiaalityötä ja sosiaaliohjausta koskevat ehdotukset selkeyttävät sääntelyä osittain, mutta ne eivät vielä kaikilta osin riittävästi täsmennä ammatillisten roolien, vastuiden ja tehtävien välistä jakoa. Ehdotusten tavoitteena oleva sosiaaliohjauksen vahvistuminen ensivaiheen sosiaalihuollon työnä on lähtökohtaisesti kannatettava. Ehdotus voi parantaa palvelujen saavutettavuutta ja tukea sosiaalityön kohdentumista vaativampiin asiakastilanteisiin ja palvelukokonaisuuksiin.

Hyvinvointialue pitää kuitenkin välttämättömänä, että sosiaalihuollon ammatillisen asiantuntijatyön rajauksia täsmennetään sekä varmistetaan, että sääntely on käytännössä toteutettavissa käytettävissä olevilla henkilöstöresursseilla. Ehdotusten toimeenpano lisää asiakkaan arjessa tapahtuvan tuen, ohjauksen ja koordinoinnin tarvetta tosiasiallisena sosiaalityönä ja -ohjauksena, minkä vuoksi resurssien riittävyys on olennainen edellytys lain tavoitteiden toteutumiseksi.

Keski-Suomen hyvinvointialue toteaa, että vaikka esityksessä korostetaan sosiaalityön ja sosiaaliohjauksen roolia ensisijaisena keinona tukea ja auttaa sosiaalipalveluiden asiakkaita, on osa asiakkuuksista pysyviä, ja tuen tarpeet laaja-alaisia sosiaali- ja terveyspalveluita vaativia. Tällaisia asiakkuuksia on esimerkiksi vammaispalveluissa, joissa asiakkaiden sosiaalihuollon palvelutarve säilyy läpi koko elämän. Vammaisille järjestettävillä palveluilla pyritään säilyttämään asiakkaiden nykyinen toimintakyky, kun kuntoutumisen edellytyksiä ei enää ole. Samoin asiakkaan ikääntymisen myötä palvelutarve saattaa jopa kasvaa. Näiltä osin sosiaalihuoltolain ehdotettujen muutosten ei katsota suoranaisesti vähentävän sosiaalialan ammatillista asiantuntijatyötä tai vammaispalveluiden tarvetta.

Keski-Suomen hyvinvointialue kiinnittää huomiota ikääntyneiden sosiaalityön ja -ohjauksen kokonaisuuteen, jota on käytännössä ohjannut Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista ja annetut kansalliset laatusuositukset. Aiemmasta kansallisesta ja lainsäädäntöohjauksesta johtuen ikääntyneiden asiakasohjauksessa on mahdollistunut mm. palvelutarpeen arviointi siten, että sitä on voinut toteuttaa ko. lain 15 §:n mukaisesti myös terveydenhuollon ammattihenkilö, jolla on asiasta laaja-alaista asiantuntemusta. Hyvinvointialueet ovat voineet itse määrittää tähän työhön käytettävän henkilöresurssin asiantuntijuuden ja osaamisen. Hallituksen esityksen mukainen muutosesitys sosiaaliohjauksen ja sosiaalityön ensisijaisuudesta ei vastaa iäkkäiden tuen tarpeisiin vastaamiseen tästä syystä. Muutos aiheuttaisi toteutuessaan uudistustarpeita ikääntyneiden sosiaalityön ja -ohjauksen järjestämisessä. Hallituksen esityksestä jää avoimeksi mihin tehtäviin ja miten toteutettuna terveydenhuollon ammattihenkilöt voivat jatkossa vastata ja mihin kohdennetaan nimenomaisesti sosiaaliohjausta. Hallituksen esitys tarkoittaisi käytännössä resurssiirtotarpeita hyvinvointialueella sosiaalityön ja -ohjauksen tarpeiden painottuessa ikääntyneiden palveluissa. Keskitetyn asiakas- ja palveluohjauksen aiempi valtiovastoin ohjaus ja vuosien kehitys sekä sosiaalihuoltolain uudistus sosiaaliohjauksen ja sosiaalityön osalta ohjaavat erilaisiin suuntiin ja aiheuttavat epäselvän tilanteen miten ikääntyneiden parissa tehtävää sosiaaliohjausta ja sosiaalityötä tulee kehittää.

6 Lausuntopalaute luvusta 3 - lapsiperhepalvelu: Onko ehdotus uudesta lapsiperhepalvelusta ja siihen sisältyvästä taloudellisesta tuesta selkeä ja toteutettavissa oleva?

Osittain kyllä

Perustelut tiiviisti?

Hyvinvointialue pitää palvelurakenteen joustavoittamista ja päällekkäisten palveluiden karsimista perheiden palveluissa lähtökohtaisesti perusteltuna. Esityksestä jää kuitenkin vielä epäselväksi, miten uusi lapsiperhepalvelu suhteutuu nykyiseen sosiaalihuoltolain mukaiseen tukeen ja lastensuojeluun. Erityisesti vaativien ja monimuotoisten tilanteiden osalta katsotaan tarvittavan nykyistäkin tarkempaa sääntelyä ja perusteluja, jotta palvelujärjestelmän vastuut, asiakkaan asema ja palveluun ohjautumisen perusteet olisivat valtakunnallisesti yhdenmukaisia.

Keski-Suomen hyvinvointialue kiinnittää erityistä huomiota uuden lapsiperhepalvelun ja lastensuojelun väliseen rajapintaan. Esityksestä ei riittävän selvästi ilmene, missä tilanteissa lapsen ja perheen tuen tarve kuuluu uuden lapsiperhepalvelun piiriin ja missä tilanteissa lastensuojelun asiakkuus tulee avata. Rajapinnan epäselvyys voi edelleen käytännössä johtaa vaihteleviin tulkintoihin sekä siihen, että lastensuojelun asiakkuus käynnistyy tilanteissa, joissa riittävä ja vaikuttava tuki olisi mahdollista järjestää myös sosiaalihuoltolain perusteella.

Hyvinvointialue pitää tärkeänä, että lain jatkovalmistelussa täsmennetään myös tuen intensiivisyyttä koskevaa sääntelyä. Mikäli erityisen intensiivinen tuki kytkeytyy käytännössä vain lastensuojelun asiakkuuteen, voi tämä lisätä painetta avata lastensuojelun asiakkuuksia tilanteissa, joissa lapsi ja perhe tarvitsisivat ensisijaisesti vahvaa mutta sosiaalihuoltolain mukaista tukea. Sääntelyn tulee mahdollistaa tuen eri tasot myös ilman lastensuojelun asiakkuutta silloin, kun se on lapsen edun mukaista.

Lisäksi Keski-Suomen hyvinvointialue pitää huolestuttavana sitä, että esityksessä monialaisuusvaatimusta kevennetään ja psykologiosaamisen roolia kavennetaan konsultatiiviseksi. Lapsiperhepalveluissa tarvitaan moniammatillista osaamista lapsen kasvun, kehityksen, kiintymyssuhteiden ja perheen vuorovaikutuksen tukemiseksi. Erityisesti vaativissa perhetilanteissa psykologin työpanoksen tulee olla aidosti palvelun käytettävissä, eikä pelkkää konsultatiivista tukea voida pitää riittävänä vaikuttavan ja oikea-aikaisen tuen turvaamiseksi.

Keski-Suomen hyvinvointialue esittää, että uuden lapsiperhepalvelun sisältöä, suhdetta lastensuojeluun, tuen intensiivisyyden tasoja sekä moniammatillisen työn ja psykologiosaamisen asemaa täsmennetään jatkovalmistelussa olennaisesti. Ilman näitä täsmennyksiä on olemassa merkittävä riski siitä, että lain toimeenpano vaihtelee alueittain, asiakkaiden yhdenvertaisuus heikkenee ja painetta siirtyy tarkoituksettomasti lastensuojeluun sekä muihin erityispalveluihin.

Keski-Suomen hyvinvointialue katsoo, että hallituksen esitykseen kirjattu ehdotus uudesta lapsiperhepalvelusta ja siihen sisältyvästä taloudellisesta tuesta ei ole vielä nykyisessä muodossaan riittävän selkeä eikä kaikilta osin toteuttamiskelpoinen. Esitys jättää merkittävää tulkinnanvaraa palvelun kohdentumisesta ja järjestämistavasta, mikä voi johtaa hyvinvointialueilla toisistaan poikkeaviin ratkaisuihin ja asiakkaiden epäyhdenvertaiseen asemaan.

Terapiatakuun osalta ehdotus palvelupäätöksen poistamisesta on kannatettava ja yhdenmukaistaa prosessia terveydenhuollon kanssa.

7 Lausuntopalaute luvusta 3 - Onko ehdotus uudesta työikäisten toimintakyvyn ja osallisuuden tuen palvelusta selkeä ja toteutettavissa oleva?

Osittain kyllä

Perustelut tiiviisti?

Keski-Suomen hyvinvointialue katsoo, että ehdotus uudesta työikäisten toimintakyvyn ja osallisuuden tuen palvelusta on tavoitteeltaan perusteltu, mutta ei nykyisessä muodossaan vielä riittävän selkeä, eikä kaikilta osin toteuttamiskelpoinen. Palvelujen kokoaminen yhdeksi kokonaisuudeksi ja se, ettei palvelu olisi sidottu etuuteen tai työttömyyden keston, ovat lähtökohtaisesti kannatettavia ratkaisuja. Esitykseen sisältyy kuitenkin useita tulkinnanvaraisuuksia, jotka koskevat erityisesti palvelun velvoittavuutta, kohderyhmää, ohjautumista sekä

hyvinvointialueille aiheutuvia resurssi- ja rahoitusvaikutuksia. Uuden esitetyn palvelun todetaan olevan jatkossa ei velvoittavaa, mutta toisaalla esityksessä kuitenkin todetaan uuden palvelun ryhmä- ja työtoimintojen järjestämisen olevan velvoittavaa asiakkaille, joille työvoimaviranomainen katsoo ne sosiaalihuollon palveluina tarpeellisiksi ja ensisijaiseksi työllisyyspalveluihin nähden.

Keski-Suomen hyvinvointialue pitää ongelmallisena sitä, että palvelun kohderyhmä on luonnoksessa määriteltä ulottumaan 15–74-vuotiaisiin. Rajaus poikkeaa merkittävästi vakiintuneesta tavasta määritellä työikäinen väestö ja voi käytännössä laajentaa palvelun piiriä epäselvästi myös alaikäisiin ja oppivelvollisiin. Tältä osin sääntelyä tulee täsmentää siten, että palvelun kohdentuminen, suhde muihin ensisijaisiin palveluihin ja työikäisyyden määritelmä ovat yksiselitteisiä.

Hyvinvointialue kiinnittää huomiota siihen, että palveluun ohjautumista koskeva sääntely voi nykyisessä muodossaan lisätä sosiaalihuollon tuen tarpeen arviointeja ilman, että sosiaalihuollon ammatillinen asiantuntijatyö on riittävästi mukana jo palveluun ohjauksen valmisteluvaiheessa. Mikäli työvoimaviranomainen arvioi asiakkaan hyötyvän palvelusta, mutta sosiaalihuollon osallistuminen käynnistyy vasta myöhemmin, syntyy riski päällekkäisistä arvioinneista ja raskaammista prosesseista. Jatkovalmistelussa tulee varmistaa, että sosiaalihuollon ammatillinen asiantuntijatyö kytkeytyy tarkoituksenmukaisesti niihin tilanteisiin, joissa tuen arvioinnista ja asiakasohjauksesta on kyse.

Keski-Suomen hyvinvointialue pitää välttämättömänä, että palvelun ja työllisyyspalvelujen välinen työnjako määritellään laissa ja sen perusteluissa nykyistä tarkemmin. Tämä on tarpeen asiakkaan sujuvan palvelupolun, monialaisen yhteistyön sekä hallinnollisesti kevyen ja vaikuttavan toimintamallin turvaamiseksi.

Hyvinvointialue arvioi, että taloudellisten kannusteiden poistaminen voi heikentää kaikkein heikoimmassa asemassa olevien asiakkaiden mahdollisuuksia osallistua palveluun. Lisäksi palvelun määrärahasidonnaisuus muodostaa merkittävän riskin sille, ettei palvelua ole tosiasiaassa saatavilla kaikille sitä tarvitseville. Jos uudistuksen tavoitteena on turvata oikea-aikainen ja vaikuttava tuki, tulee rahoituksen olla realistinen suhteessa palvelun kohderyhmään, sisältöön ja käyttöön liittyviin odotuksiin.

Keski-Suomen hyvinvointialue esittää, että työikäisten toimintakyvyn ja osallisuuden tuen palvelua koskevaa sääntelyä täsmennetään jatkovalmistelussa olennaisesti palvelun velvoittavuuden, kohderyhmän, palveluun ohjautumisen, viranomaisten työnjaon sekä rahoitusvaikutusten osalta. Ilman näitä täsmennyksiä on olemassa merkittävä riski siitä, että palvelun toimeenpano vaihtelee alueittain, kuormittaa hyvinvointialueiden henkilöstöä ennakoitua enemmän ja heikentää asiakkaiden yhdenvertaista pääsyä tarkoituksenmukaiseen tukeen. On myös huomioitava, että sosiaaliturvaan kohdistuneet leikkaukset saattavat jatkossa lisätä palvelutarpeita työikäisten palveluissa.

Uusi työikäisten toimintakyvyn ja osallisuuden tuen palvelu selkeyttää palveluiden kokonaisuutta vammaisten henkilöiden näkökulmasta. Vammaisille henkilöille tarkoitettut palvelut uudistetaan ja ajanmukaistetaan kaikilta osin, kun vuoden 1982 sosiaalihuoltolain 27 d § ja e § korvataan tällä uudella palvelulla. Näin vammaisten henkilöiden osalta lainsäädäntö on uudistettu sekä vammaispalvelulain että sosiaalihuoltolain näkökulmasta. Vammaispalvelulaissa säädetään vammaisten henkilöiden päivätoiminnasta (25§) ja kehitysvammaisten henkilöiden työtoiminnasta (27§), joka tulee kyseeseen, mikäli sosiaalihuoltolain mukainen palvelu ei vastaa vammaisen henkilön palvelutarpeeseen. Vammaispalvelulain mukainen työtoiminta on lain perusteluiden mukaisesti suunnattu kehitysvammaisille, jotka ovat työllistymässä.

Riskinä on sosiaalihuoltolain mukaisten palveluiden määrärahasidonnaisuus: mikäli palvelua ei ole riittävästi tarjolla, vammaiset henkilöt saattavat ohjautua lainsäädännön tarkoituksen vastaisesti vammaispalveluiden asiakkaiksi. Nykyisellään vammaisille henkilöille on myönnetty työtoimintaa suurilta osin vammaispalvelulain mukaisena palveluna ja vuoden 1982 sosiaalihuoltolain mukaisen vammaisten henkilöiden työtoiminnan käyttö on vähäistä. Merkityksellisintä on, että laissa määritellään uusi palvelu riittävän selkeästi ottaen huomioon vanhentunut ja sirpaleinen työtoimintaa ohjaava lainsäädäntö.

8 Muu lausuntopalaute lukuun 3?

Sosiaalihuollon viranomaiselle säädettävä ilmoitusvelvollisuus terveydenhuoltoon terveydenhuollon tarpeessa olevasta asiakkaasta on erittäin kannatettava.

9 Lausuntopalaute sosiaalihuollon toteuttamisen alkuvaiheessa: neuvonta ja ohjaus, vireilletulo ja sosiaalihuollon asiakkuus, yhteyden saaminen sosiaalihuoltoon ja tuen tarpeen arviointi (luvut 2 ja 4) Ovatko ehdotukset selkeitä ja toteutettavissa olevia?

Kyllä

Perustelut tiiviisti?

Keski-Suomen hyvinvointialue pitää sosiaalihuoltoa koskevan asian vireilletuloa ja sosiaalihuoltolain 35 §:ään ehdotettuja tarkennuksia kannatettavina. Vireilletulon ja asiakkuuden alkamisen selkeyttäminen sekä ”yhteydenotto”-käsitteestä luopuminen yksinkertaistavat asiakasprosessia ja vähentävät hallinnollista työtä.

Keski-Suomen hyvinvointialue arvioi, että ehdotetut muutokset eivät automaattisesti tuota henkilöstö- tai kustannussäästöjä. Jotta hallinnollisen työn väheneminen toteutuu ja tosiasiallinen sosiaalihuollon toiminta tehostuu, edellyttää uudistus toteutettavissa olevia muutoksia kirjaamisen rakenteisiin, kansalliseen ohjaukseen sekä käytössä oleviin tietojärjestelmiin. Nämä muutokset voivat alkuvaiheessa lisätä kustannuksia ja viivästyttää tavoiteltujen kustannushyötyjen toteutumista. Tämän vuoksi esityksen vaikutusarvioissa on huomioitava nykyistä realistisemmin toimeenpanon edellyttämät järjestelmämuutokset, koulutus ja käyttöönoton siirtymävaihe.

Ikääntyneiden palveluiden osalta Keski-Suomen hyvinvointialue kiinnittää huomiota siihen, että ehdotetut kevennykset eivät käytännössä kohdistu samalla tavoin iäkkäiden asiakkaiden palveluprosesseihin, eikä niiden perusteella voida arvioida syntyvän vastaavia säästöjä kuin muissa asiakasryhmissä. Samalla syntyy riski siitä, että arviointikäytännöt eriytyvät asiakasryhmittäin tavalla, joka ei kaikilta osin tue sääntelyn selkeyttä eikä asiakkaiden yhdenvertaista asemaa. Keski-Suomen hyvinvointialue esittää, että jatkovalmistelussa täsmennetään ehdotettujen muutosten suhde vanhuspalvelulain sääntelyyn, toimeenpanon edellyttämät tietojärjestelmä- ja kirjaamismuutokset sekä vaikutusarvioiden realismi erityisesti henkilöstö- ja kustannusvaikutusten osalta.

Vammaispalveluiden tuki ja palvelut tulee järjestää ensisijaisesti sosiaalihuoltolain perusteella, jos ne vastaavat asiakkaan palvelutarpeeseen. Käytännössä palvelut myönnetään kuitenkin usein vammaispalvelulain nojalla silloin, kun sosiaalihuollon yleiset palvelut eivät ole riittäviä. Tämän vuoksi vammaisen henkilön palvelutarpeen arviointi edellyttää edelleen laajaa selvittämistä ja harkintaa eri lakien yhteensovittamiseksi. Näin ollen ehdotettu sääntely ei välttämättä vähennä vammaissosiaalityön resurssitarvetta arvioidulla tavalla. Vammaispalvelulain 3 §:ssä tarkoitetut

vammaisen henkilön osallisuutta asiakasprosessissa turvaavat säännökset ovat edelleen voimassa. Lisäksi vammaispalvelulain siirtymäaika jatkuu 31.12.2027 saakka, mikä korostaa palvelutarpeen arviointien ja asiakaspäätösten merkitystä asiakkaiden oikeusturvan kannalta. Siirtymäajan ensimmäisen puolentoista vuoden aikana asiakkaat ovat hakeneet uusia vammaispalveluita vain vähäisessä määrin. Tämä voi liittyä uuden vammaispalveluiden palvelutarpeen arvioinnin laatimiseen sekä huoleen siitä, että aiemmin myönnetty palvelut muuttuvat arvioinnin yhteydessä.

10 Lausuntopalaute luvusta 4 – asiakassuunnitelma ja omatyöntekijä? Ovatko ehdotukset selkeitä ja toteutettavissa olevia?

Osittain kyllä

Perustelut tiiviisti?

Keski-Suomen hyvinvointialue pitää sosiaalihuoltolain mukaisten perhepalveluiden osalta myönteisenä sitä, että asiakkaalle nimetään vastuullinen omatyöntekijä. Esiityksessä jää kuitenkin useita keskeisiä käsitteitä tulkinnanvaraisiksi. Erityisen tuen tarpeessa olevan asiakkaan määrittelyä tulisi täsmentää, samoin asiakasmitoituksen tilapäisen ylittämisen sallittua kestoa ja poikkeustilanteen sisältöä. Myös lapsen edun arviointia koskevaa sääntelyä olisi tarpeen tarkentaa, jotta soveltaminen olisi yhdenmukaista ja oikeusvarmaa.

Omatyöntekijyyttä koskevat muutokset sekä intensiivisemmän henkilökohtaisen työskentelyn vaatimus lisäävät resurssitarvetta palveluissa, joissa omatyöntekijän rooli on tähän asti painottunut erityisesti palvelutarpeiden muutostilanteisiin eikä jatkuvaan rinnalla kulkemiseen. Käytännössä asiakkaan arjen tuki on toteutunut esimerkiksi kotihoidon tai ikääntyneiden asumispalveluiden kautta. Myönteisenä voidaan kuitenkin pitää sitä, että asiakkaalle ei tarvitsisi nimetä omatyöntekijää ympärivuorokautisen asumisen tilanteissa, jos palvelu vastaa hänen tarpeisiinsa. Tämä on kuitenkin ristiriidassa sen kanssa, että omatyöntekijä tulisi nimetä silloin, kun palveluntarve on pitkäaikainen.

Keski-Suomen hyvinvointialue arvioi, että muutosesitys keventää kirjaamisvelvoitteita ja vähentää päällekkäistä kirjaamista tietyiltä osin. Samalla on kuitenkin huomattava, että muutokset voivat aiheuttaa tietojärjestelmiin liittyviä toteutushaasteita, jotka saattavat lisätä kustannuksia ja heikentää tavoiteltujen hyötyjen toteutumista ainakin siirtymävaiheessa.

Keski-Suomen hyvinvointialue pitää tarpeellisena, että asiakassuunnitelman laatimisvelvollisuutta täsmennetään. Nykyisessä muodossaan sääntely jää epäselväksi ja tulkinnanvaraiseksi. Ikääntyneiden palveluissa ehdotetut muutokset eivät käytännössä kevennä kirjaamista nykytilanteeseen verrattuna, sillä asiakassuunnitelmia on jo laadittu vastaavin perustein. Säännöllisen arvioinnin velvoite lisäisi työmäärää ja kirjaamista entisestään.

Vammaispalveluiden osalta Keski-Suomen hyvinvointialue toteaa, että asiakassuunnitelma sisältää pääsääntöisesti useita eri palveluita ja niiden yhdistelmiä. Erityisen tuen tarpeessa oleville asiakkaalle tulee laatia asiakassuunnitelma ja nimetä omatyöntekijä, ellei tämä ole ilmeisen tarpeetonta tai tuen tarve ole tilapäinen. Esiityksen perusteluissa kehitysvammaiset henkilöt määritellään erityisen tuen tarpeessa oleviksi asiakkaiksi. Koska vammaisten henkilöiden tuen tarve on usein jatkuvaa, asiakassuunnitelmien laatimisvelvollisuus ei välttämättä käytännössä kevene eikä vähennä kirjaamisvelvoitteita.

Keski-Suomen hyvinvointialue katsoo, että sosiaalihuollon asiakaskohtaisen työn vaikuttavuuden arvioinnin sääntelyä tulee täsmentää. Vaikuttavuuden arvioinnin toteuttamista vaikeuttaa se, että käytettävissä ei ole riittävästi vakiintuneita asiakaskohtaisen vaikuttavuustyön ja -tutkimuksen rakenteita, mittareita eikä tutkittua tietoa.

11 Lausuntopalaute luvusta 4 - erityistä tukea tarvitsevan lapsen sosiaalityöntekijän asiakasmitoitus. Onko ehdotus selkeä ja toteuttavissa oleva?

Osittain kyllä

Perustelut tiiviisti?

Keski-Suomen hyvinvointialue katsoo, että ehdotetun sääntelyn tavoitteet ovat kannatettavia, mutta useat keskeiset määritelmät ja asiakasmitoitukseen liittyvät kysymykset edellyttävät täsmentämistä, jotta sääntelyn soveltaminen olisi yhdenmukaista ja käytännön työssä toteuttamiskelpoista.

Hyvinvointialue pitää perusteltuna sitä, että erityisen tuen tarpeessa olevan lapsiasiakkaan omatyöntekijänä tai työparina toimivan henkilön tulee olla sosiaalityöntekijä. Samalla hyvinvointialue korostaa, että erityisen tuen tarpeen määritelmä jää edelleen liian väljäksi. Määrittelyä tulisi täsmentää, jotta sen soveltaminen olisi ennakoitavaa ja jotta asiakasmitoituksen vaikutuksia voitaisiin arvioida luotettavasti.

Hyvinvointialue arvioi, että 47 asiakkaan mitoitus on korkea tilanteessa, jossa sosiaalityö ja sosiaaliohjaus ovat ensisijaisia tuen muotoja. Työskentely kohdistuu lapsen lisäksi usein myös hänen läheisiinsä ja muuhun verkostoon, mikä lisää työn vaativuutta ja ajankäyttöä. Lastensuojelussa 30 asiakkaan mitoitusta voidaan pitää lähtökohtaisesti tarkoituksenmukaisena, mutta samalla on tarpeen täsmentää, keitä lastensuojelun asiakkuudessa oleviksi asiakkaiksi tässä yhteydessä luetaan.

Lisäksi hyvinvointialue katsoo, että tilapäisen asiakasmitoituksen ylittämisen edellytyksiä tulee täsmentää. Epäselväksi jää, millaisissa tilanteissa poikkeaminen on mahdollista ja kuinka pitkäkestoista se voi olla. Samoin sääntelyssä tulisi selventää, miten enimmäisasiakasmäärä suhteutuu tilanteisiin, joissa sosiaalityöntekijä toimii työparina useissa erityisen tuen asiakkuuksissa sosiaaliohjaajan vastuutyön rinnalla.

Esityksen perustelujen mukaan asiakas, jonka tuen tarve liittyy esimerkiksi kehitysvammaan, voisi olla sääntelyssä tarkoitettu erityisen tuen tarpeessa oleva asiakas. Tällöin myös kehitysvammaiset lapset voisivat kuulua tämän määritelmän piiriin. Keski-Suomen hyvinvointialue pitää tärkeänä, että sosiaalityöntekijöiden asiakasmitoituksen tulkintaa selkeytetään näissä tilanteissa, jotta sääntely ei aiheuta epäyhtenäisiä käytäntöjä eri hyvinvointialueilla.

12 Muu lausuntopalaute lukuun 4?

-

13 Lausuntopalaute luvusta 5 - sosiaalityöntekijän erityiset tehtävät. Onko ehdotus selkeä ja toteuttavissa oleva?

Osittain kyllä

Perustelut tiiviisti?

Keski-Suomen hyvinvointialue katsoo, että ehdotus sosiaalityöntekijän erityisiksi tehtäviksi on osin selkeä ja perusteltu. Hyvinvointialue pitää tärkeänä, että sosiaalityöntekijän tehtävissä tunnustetaan päätöksenteon keskeinen merkitys, ja että tästä säädetään nimenomaisesti. Hyvinvointialueen näkemyksen mukaan päätöksenteko on edelleen olennainen osa sosiaalityöntekijän tehtävää, minkä vuoksi sitä koskevan vastuun tulisi ilmetä sääntelystä nykyistä selkeämmin.

Työikäisten palvelujen osalta Keski-Suomen hyvinvointialue toteaa, että ehdotukseen sisältyvä kirjaus sosiaalityöntekijän vastuusta vaativan monialaisen yhteistyön johtamisessa ja koordinoinnissa ei ole kaikilta osin tarkoituksenmukainen. Sosiaalityöntekijän osaamista ei tule kohdentaa kaikkeen monialaiseen yhteistyöhön tai sen johtamiseen, jos kyse on asiakkuuksista, jotka eivät tosiasiallisesti edellytä erityistä sosiaalityön asiantuntemusta. Esimerkiksi työllistymistä edistävän monialaisen yhteistoimintamallin asiakkuuksissa suuri osa asiakkaista ei nykyisten TYM-kriteerien perusteella tarvitse nimenomaisesti sosiaalityöntekijän osaamista. Tämän vuoksi sääntelyn sanamuotoa tulisi tarkentaa, jotta sosiaalityöntekijöiden asiantuntemus kohdistuu tarkoituksenmukaisesti niihin asiakkuuksiin, joissa sen tarve on todellinen.

Ikääntyneiden asiakasohjauksen ja gerontologisen sosiaalityön osalta Keski-Suomen hyvinvointialue arvioi, että ehdotus on osittain kannatettava. Sosiaalityön osallistuminen tarvittaessa tai työparina tietyissä asiakasprosessin vaiheissa on perusteltua, samoin vaativaa ammatillista tai eettistä harkintaa edellyttävien asiakkuuksien osoittaminen sosiaalityöntekijän vastuulle. Sen sijaan monialaisen yhteistyön johtamista ja koordinointia koskeva kirjaus ei ole ikääntyneiden palveluissa kaikilta osin tarkoituksenmukainen. Ikääntyneet asiakkaat tarvitsevat usein sosiaalihuollon ja terveydenhuollon yhteensovittettua, toisinaan vaativaakin koordinaatiota, mutta tämä ei useinkaan edellytä nimenomaisesti sosiaalityötä. Myös tässä yhteydessä hyvinvointialue pitää tärkeänä, että päätöksenteon rooli tunnustetaan sääntelyssä selkeämmin.

Vammaispalvelujen osalta Keski-Suomen hyvinvointialue katsoo, että ehdotus on sisällöllisesti pääosin perusteltu. Hyvinvointialue korostaa kuitenkin myös tässä kokonaisuudessa, että päätöksenteko tulee tunnustaa nimenomaisesti osaksi sosiaalityöntekijän erityisiä tehtäviä. Hyvinvointialue arvioi, että ehdotuksen tosiasiallinen toteuttaminen lisäisi sosiaalityöntekijöiden tarvetta vammaispalveluissa. Ehdotukseen sisältyvä erityistä sosiaalioikeudellista osaamista koskeva tehtäväkuvaus vastaa vammaispalvelujen päätöksenteon käytännön vaatimuksia, sillä päätöksentekoon liittyy olennaisesti juridiikan, oikeuskäytännön ja eri oikeusasteiden sekä laillisuusvalvojien ratkaisujen tuntemus. Asiakkaiden yhdenvertaisen ja oikeudenmukaisen kohtelun turvaaminen edellyttää, että sosiaalityöntekijällä on riittävä osaaminen arvioida päätösten oikeudellisia edellytyksiä ja eri säännösten yhteensovittamista. Tämän vuoksi hyvinvointialue katsoo, että sääntelyllä on todennäköisesti henkilöstötarvetta lisääviä vaikutuksia vammaispalveluissa.

14 Lausuntopalaute luvusta 5 - sosiaalihuollosta vastaava viranhaltija. Onko ehdotus selkeä ja toteuttavissa oleva?

Kyllä

Perustelut tiiviisti?

Keski-Suomen hyvinvointialue toteaa, että sosiaalihuollosta vastaavasta viranhaltijasta säätäminen terveydenhuollon vastaavan viranhaltijan kanssa yhtenevästi on kannatettavaa. Hallituksen

esityksen perustelut asiasta säätämislain 8 § 3 momentissa asetetun mukaisesti. Säädännön kokoaminen yhteen säädökseen vahvistaa sosiaalihuollon lainmukaisuutta, vaikuttavuutta, laatua ja integraatiota.

15 Lausuntopalaute sosiaalihuollon asiakastietojen kirjaamisesta. Onko ehdotus selkeä ja toteuttavissa oleva?

Osittain ei

Perustelut tiiviisti?

Keski-Suomen hyvinvointialue toteaa, että sosiaalihuollon asiakaskirjaaminen on laaja kokonaisuus, ja siihen on viime vuosina kohdistunut merkittäviä rakenteisia muutoksia. Asiakirjarakenteiden käyttöönotto on edelleen osin kesken, eikä niiden avulla kertyvää tietoa sosiaalihuollon vaikuttavuudesta ole vielä voitu hyödyntää täysimääräisesti. Sosiaalihuolto on vasta siirtymässä Kansalliseen sosiaalihuollon asiakastietovarannon käyttöön. Tässä vaiheessa tehtävät merkittävät muutokset asiakirjarakenteisiin ja niiden käyttöön voivat heikentää palvelujen vaikuttavuustiedon laatua ja vertailtavuutta.

Hyvinvointialue pitää välttämättömänä, että kirjaamista koskeville käytännöille määritellään valtakunnallisesti selkeät ja yhtenäiset periaatteet sekä varataan riittävä seuranta-aika ennen uusien merkittävien muutosten toteuttamista. Vain näin voidaan muodostaa kansallisesti vertailukelpoista ja laadukasta tietoa sosiaalihuollon toteutumisesta ja vaikuttavuudesta. Sosiaali- ja terveyspalvelujen integraatio tulisi ulottaa myös kirjaamisen kehittämiseen. Kirjaaminen on olennainen osa sosiaalihuollon toteuttamista, ja sen tulee olla riittävän huolellista asiakkaan oikeusturvan turvaamiseksi sekä valvonta- ja oikaisuvaatimusprosesseja varten. Olennaisen tiedon määrittely yksilökohtaisesti eri työnteekijöiden toimesta voi edelleen johtaa kirjaamiskäytäntöjen eriytymiseen ja tiedon laadun vaihteluun. Päällekkäisen ja tarpeettoman kirjaamisen vähentämistä voidaan kuitenkin pitää kannatettavana tavoitteena.

Hyvinvointialue toteaa, että tuen tarpeen arvioinnin, asiakassuunnitelmien ja päätöksenteon kirjaamisen merkitys korostuu asiakkaan oikeusturvan ja itsemääräämisoikeuden toteutumisessa. Sosiaalihuollon palveluissa yleiset oikaisuvaatimukset ja muutoksenhaut edellyttävät myös tarkkaa ja huolellista kirjaamista ja palvelupäätösten tulee perustua asiakkaalle laadittuihin suunnitelmiin.

16 Lausuntopalaute asiakasmaksuihin ehdotetuista muutoksista?

Keski-Suomen hyvinvointialue arvioi, että asiakasmaksuihin esitetyt muutokset voivat heikentää hyvinvointialueiden tulopohjaa, jos maksujen korotukset lisäävät maksuvapautusten tarvetta tai toimeentulotuen käyttöä erityisesti pienituloisten ikääntyneiden asiakkaiden kohdalla.

Hyvinvointialue pitää mahdollisena, että esityksellä tavoitellut säästöt jäävät osin toteutumatta, jos maksujen korotukset vaikeuttavat asiakkaiden mahdollisuuksia käyttää tarvitsemiaan palveluja ja suoriutua niihin liittyvistä kustannuksista.

Asiakasmaksujen korotukset voivat johtaa siihen, että osa asiakkaista jättää hankkimatta tarvitsemiaan palveluja tai esimerkiksi lääkkeitä taloudellisista syistä. Tällä voi olla pidemmällä

aikavälillä vaikutuksia asiakkaiden toimintakykyyn ja hyvinvointiin sekä lisätä tarvetta raskaammille ja kustannuksiltaan suuremmille palveluille. Samalla kustannuksia voi siirtyä sosiaalihuollosta terveydenhuoltoon.

Keski-Suomen hyvinvointialue lisäksi toteaa, että asiakasmaksuihin liittyvillä muutoksilla tuskin saavutetaan säästöjä esityksessä arvioidussa laajuudessa tai aikataulussa. Hyvinvointialue katsoo, että kotihoidon maksutaulukko tulisi palauttaa aiempaan portaittaiseen malliin. Nykyinen tuntiperusteisesti muuttuva maksutaulukko aiheuttaa merkittävää hallinnollista työtä, koska ikääntyneiden toimintakyky ja palvelutarve vaihtelevat usein, mikä johtaa toistuviin tuntimuutoksiin ja niistä seuraaviin maksupäätösten tarkistuksiin.

Keski-Suomen hyvinvointialue arvioi, että asiakasmaksujen korotukset voivat kohdistua suhteettomasti haavoittuvassa asemassa oleviin perheisiin ja lapsiin. Tämän vuoksi esityksellä voi olla kielteisiä vaikutuksia palvelujen yhdenvertaiseen saavutettavuuteen ja lasten sekä perheiden tosiasiallisiin mahdollisuuksiin saada tarvitsemansa tuki oikea-aikaisesti.

Keski-Suomen hyvinvointialue toteaa, että muiden palveluiden asiakasmaksujen korotukset voivat lisätä asiakkaalle maksuttomien vammaispalvelujen kysyntää. Tällaisissa tilanteissa korostuu tiiviin yhteistyön tarve tuen tarpeen arvioinnissa, valmistelussa ja päätöksenteossa, jotta asiakkaan palvelukokonaisuus voidaan turvata tarkoituksenmukaisesti ja yhdenvertaisesti.

17 Lausuntopalaute muista säädösmuutosehdotuksista?

Ehdotettu uusi 40 a § terveydenhuoltoon tehtävästä ilmoituksesta on kannatettava. Terveydenhuollon ammattihenkilöitä koskee jo vastaava ilmoitusvelvollisuus suhteessa sosiaalihuoltoon.

18 Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotusten taloudellisista vaikutuksista?

Osittain kyllä

Perustelut tiiviisti?

Keski-Suomen hyvinvointialue katsoo, että esityksen kustannusvaikutusten arviointi on kokonaisuutena haastavaa ja osin puutteellista. Asiakastiedon käsittelyyn liittyvien muutosten käytäntöön vieminen, asiakasmaksujen korottaminen, palveluiden muuttaminen ja kehittäminen sekä sosiaalityön ja sosiaaliohjauksen uudelleenorganisointi aiheuttavat hyvinvointialueelle merkittäviä kustannuksia muun muassa tietojärjestelmämuutoksina, koulutustarpeina, uusina päätöksinä ja hallinnollisina ratkaisuin.

Hyvinvointialueen näkökulmasta rahoituksen leikkaaminen kohdentuu suoraan yleiskatteelliseen hyvinvointialuerahoitukseen, jolloin alueet joutuvat itse ratkaisemaan, mihin rahoituksen vähennykset käytännössä kohdistuvat. Tämä voi heikentää alueiden taloudellista kantokykyä, lisätä alueellista eriytymistä ja vaikeuttaa mahdollisuuksia vastata kasvavaan palvelutarpeeseen. Keski-Suomen hyvinvointialueen talouteen vaikuttavat jo valmiiksi poikkeukselliset talouden tasapainotusvaateet arviointimenettelyssä asetettujen tavoitteiden mukaisesti.

Keski-Suomen hyvinvointialue arvioi, että esityksessä kuvatut teoreettiset ja laskennalliset taloudelliset vaikutukset eivät ole käytännön näkökulmasta riittävästi hahmotettavissa. Vaikka esitysluonnos antaa suuntaa taloudellisista vaikutuksista, kokonaiskuva jää hyvinvointialueiden

näkökulmasta puutteelliseksi ja osin epärealistiseksi. Vaikutusarvioissa painottuu lyhyen aikavälin kustannusten hillintä, mutta niissä ei riittävästi huomioida palvelurakenteen muutoksen dynaamisia eikä pidemmän aikavälin vaikutuksia. Perusteluissa ei myöskään tarkastella riittävästi muutosten yhteisvaikutuksia, minkä vuoksi arviot säästöistä eivät ole täysin realistisia. Hyvinvointialueen näkökulmasta on todennäköistä, että esitetyt säästöt eivät toteudu arvioidussa laajuudessa, vaan kustannukset voivat siirtyä ja kasvaa pidemmällä aikavälillä palvelutarpeen lisääntyessä ja ongelmien kasaantuessa. On myös huomioitava, että sosiaalityön ja sosiaaliohjauksen ammatillisen asiantuntijatyön vahvistaminen ei vähennä esimerkiksi vammaispalvelulain mukaisten palveluiden myöntämisen velvoittavuutta.

19 Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotusten muista vaikutuksista ja yhteisvaikutuksista?

Osittain ei

Perustelut tiiviisti?

Keski-Suomen hyvinvointialue katsoo, että ehdotettujen muutosten kokonaisvaikutuksia ja yhteisvaikutuksia suhteessa asiakkaiden palvelutarpeisiin on vaikea arvioida luotettavasti nykyisen esitysluonnoksen perusteella. Muutosten vaikutukset voivat käytännössä lisätä palvelutarpeita tai siirtää niitä toisiin palvelukokonaisuuksiin, minkä vuoksi vaikutusarviointia tulisi täsmentää jatkovalmistelussa.

Keski-Suomen hyvinvointialue katsoo, että lakiesityksen mukaisilla toimenpiteillä ei saavuteta tavoiteltuja henkilöstösäästöjä siinä laajuudessa kuin esityksessä arvioidaan. Ehdotettu toimeenpanoaikataulu on liian tiukka, eikä esimerkiksi tietojärjestelmien tarvittava kehittäminen ole realistisesti toteutettavissa asetetussa ajassa tietojärjestelmätoimittajiin liittyvien riippuvuuksien takia. Hyvinvointialue arvioi lisäksi, että ikääntyneiden palveluihin kohdistuvat muutokset eivät olennaisesti kevennä nykyisiä toimintamalleja, vaan voivat päinvastoin lisätä resurssitarvetta erityisesti psykososiaalisen tuen järjestämisvelvollisuuden vuoksi. Vaikka psykososiaalisen tuen vahvistaminen on sinänsä kannatettavaa, palvelua ei ole nykytilassa järjestetty ikääntyneille laajamittaisesti. Ikääntyvän väestön määrän vuoksi palvelutarve voi muodostua erittäin suureksi, etenkin jos psykososiaalinen tuki muodostuu ensisijaiseksi tavaksi järjestää sosiaalihuoltoa ja palvelu on järjestettävä kuukauden kuluessa.

Yhteisvaikutukset vammaispalvelulakiin on arvioitu verraten suppeasti. Esitysluonnoksella haetaan säästöjä sosiaalihuollon palveluihin ja samanaikaisesti säästöt tarkoittavat resurssien vähenemistä. Riskinä on ensisijaisen lainsäädännön palveluiden väheneminen, jolloin palveluita myönnetään asiakkaille erityislainsäädännön perusteella. Vammaispalvelulain subjektiiviset oikeudet korostuvat päätöksenteossa entisestään.

